

مقدمه‌ای بر مبانی نظری شهرسازی

تألیف:

دکتر رسول درسمیان

دکتر داریوش ظفرز

مهندس محمدحسین حسینی

انتشارات فروزش

تالیف: رسول درسخوان - داریوش ظفری - محمد حسین حسینی

تسراڑ: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: دل ۱۱۰۲

صحافی: فروز

قیمت: ۹۵۰۰۰ ریال

ISBN : 978-964-547-462 3 شابک : ۹۶۴-۵۴۷-۴۶۲-۹

۱۰۳۷۵

سرشناسه :	درسخوان، رسول، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور :	مقدمهای بر مبانی نظری شهرسازی / تألیف: ... و ... سخوان، داریوش ظفری، محمدحسین حسینی.
مشخصات نشر :	تهران : فروزش، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری :	۱۹۲ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک :	978-964-547-462-9
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
موضوع :	شهرسازی -- راهنمای آموزشی (عالی)
شناسه افزوده :	ظفری، داریوش، ۱۳۵۱ -
شناسه افزوده :	حسینی، محمدحسین، ۱۳۵۷ -
رده بندی کنگره :	HT5/۱۶۵/۶۴۷ ۱۳۹۲
رده بندی دیویی :	۳۰۷/۱۲۱۶
شماره کتابشناسی ملی :	۳۳۷۴۲۹۵

مراكز بخش و فروش

دفتر و فروشگاه مرکزی: تبریز- خیابان امام خمینی، نرسیده به چهارراه آبرسان

تلفن: ۳۳۶۹۵۲۵ (۰۴۱۱) فاکس: ۳۳۵۷۰۶۱ (۰۴۱۱)

دفتر بخش تهران: (۰۲۱) ۶۶۴۶۱۴۶۰

«فهرست مطالب»

۷	پیشگفتار
۹	راهنمای کلی مطالعه درس مقدمه‌ای بر مبانی نظری شهرسازی

■ فصل ۱: مفاهیم

۱۳	۱-۱- شهر
۱۴	۱-۲- فضای شهری
۱۴	۱-۳- شهرسازی
۱۴	۱-۴- رشته‌های اصلی شهرسازی
۱۵	۱-۵- تجدد
۱۵	۱-۶- بداعت
۱۵	۱-۷- فراتجدد یا پست مدرن
۱۷	۱-۸- معماری مدرن
۱۷	۱-۹- معماری پست مدرن
۱۸	۱-۱۰- ساماندهی
۱۸	۱-۱۱- بافت شهری
۱۸	۱-۱۲- شهر و نظریه‌های اجتماعی
۲۰	۱-۱۳- مکتب توسعه پایدار
۲۱	۱-۱۴- واسازی
۲۱	۱-۱۵- زبان، تفکر و فضا
۲۲	۱-۱۶- تئوری
۲۲	۱-۱۷- مکتب
۲۳	۱-۱۸- انقلاب صنعتی
۲۳	۱-۱۹- شهرگرایی
۲۳	۱-۲۰- آرمانشهر
۲۳	۱-۲۱- لزوم اندیشه‌پردازیهای جدید
۲۴	۱-۲۲- نظریه جامعه‌شناختی در مطالعات شهری
۲۴	۱-۲۳- برنامه‌ریزی استراتژیک یا راهبردی
۲۵	۱-۲۴- استراتژی
۲۵	۱-۲۵- اهداف کلان

۲۵	۲۶-۱- اهداف خرد
۲۵	۲۷-۱- سیاست‌ها
۲۶	۲۸-۱- سبک‌های هنری
۳۰	خودآزمایی فصل اول
۳۱	پاسخ خودآزمایی فصل اول

■ فصل ۲: مبانی نظری علوم مرتبط با شهرسازی

۳۳	مبانی نظری علوم مرتبط با شهرسازی
۳۷	۱-۲- دانش‌های پایه در شهرسازی
۳۸	۲-۲- نگاهی مختصر به اندیشه‌های فلسفی
۴۰	۳-۲- فلسفه سیاست و شهر
۴۴	۴-۲- فلسفه علوم طبیعی
۴۶	۵-۲- مواردی از فلسفه اسلامی
۴۹	۶-۲- عرفان و تصوف
۴۹	۷-۲- اسلام و دنیای مدرن
۵۰	۸-۲- نگاهی مختصر به اندیشه‌های اجتماعی و نظریه‌های جامعه‌شناسی
۵۷	۹-۲- مکتب روش‌شناسی مردم‌نگارانه
۵۹	۱۰-۲- تحولات اخیر در نظریه جامعه‌شناسی
۶۱	۱۱-۲- جامعه‌شناسی شهری
۶۵	۱۲-۲- مختصری از سیر اندیشه‌های علم اقتصاد
۶۷	۱۳-۲- جنبش‌های فکری معارض مکتب کلاسیک
۷۰	۱۴-۲- وضعیت فعلی در علم اقتصاد
۷۰	۱۵-۲- اقتصاد شهری
۷۲	۱۶-۲- نگاه مختصری به اندیشه‌ها در جغرافیای شهری
۷۶	خودآزمایی فصل دوم
۷۷	پاسخ خودآزمایی فصل دوم

■ فصل ۳: خلاصه‌ای از مبانی نظری معماری

۸۰	۱-۳- نگاهی مختصر به اندیشه‌ها در معماری
۸۱	۲-۳- نگرش اقلیمی در معماری
۸۱	۳-۳- نگرش شکلی در معماری

۸۲	۴-۳- نگرش تاریخی - تکاملی در معماری
۸۲	۵-۳- نگرش به معماری به گونه‌ای که معماری را معادل فهم فضا می‌داند
۸۳	۶-۳- نگرش فرهنگی و اجتماعی به معماری
۸۴	۷-۳- معناگرایی در معماری
۸۴	۸-۳- معماری مدرن
۸۵	۹-۳- نهضت تجدد، مبانی نظری معماری و علوم رفتاری
۸۷	۱۰-۳- سبک ۱ و نظریه‌های جدید در معماری غرب
۹۲	۱۱-۳- معماری و شهرسازی اسلامی
۹۲	تقسیم‌بندی بین فصول ۲ و ۳ به عنوان تحلیل
۹۵	خودآزمایی فصل سوم
۹۶	پاسخ خودآزمایی فصل سوم

■ فصل ۴: مبانی نظری شهرسازی و انقلاب صنعتی

۹۹	منشاء فرهنگی مجتمع‌های زیستی
۹۹	۱-۴- سه تئوری هنجاری
۱۰۱	۲-۴- منشاء شهرها
۱۰۲	۳-۴- اندیشه‌های شهرسازی در دوره رنسانس
۱۰۳	۴-۴- اندیشه‌ورزان آرمانگرای دوره رنسانس
۱۱۰	خودآزمایی فصل چهارم
۱۱۰	پاسخ خودآزمایی فصل چهارم

■ فصل ۵: مبانی نظری شهرسازی از انقلاب صنعتی تا پست مدرنیسم

۱۱۳	۱-۵- انقلاب صنعتی
۱۱۴	۲-۵- نگاهی به نظریه‌های شهرسازی در قرن ۱۹
۱۱۶	۳-۵- شهرستیزی آمریکایی
۱۱۷	۴-۵- شهرسازان ترقی‌گرا
۱۱۹	۵-۵- عوامل ترقی‌گرایی (تجدد) در شهرسازی
۱۲۰	۶-۵- شهرسازی ترقی‌گرا
۱۲۲	۷-۵- شهرسازی فرهنگ‌گرا
۱۲۳	۸-۵- سرزمین فن یا تکنوتوپست‌ها
۱۲۵	۹-۵- الگوی شهرسازی طبیعت‌گرا

- ۱۲۵..... ۱۰-۵- شهر انسان، برای یک آمایش انسانی
- ۱۳۰..... خودآزمایی فصل پنجم
- ۱۳۱..... پاسخ خودآزمایی فصل پنجم

■ فصل ۶: پست مدرنیسم و نظریه‌های معاصر

- ۱۳۴..... ۱-۶- فراتجدد و فرافرا تجدد
- ۱۳۵..... ۲-۶- فراتر : فراتجدد
- ۱۳۶..... ۳-۶- توسعه، توسعه پایدار
- ۱۳۷..... ۴-۶- شهر اکولوژیکی
- ۱۳۹..... ۵-۶- شهر پایدار، اخلاق، ارزش‌های والای انسانی
- ۱۴۲..... ۶-۶- خلاصه‌ای از تئوری‌ها، اخلاقی
- ۱۴۳..... ۷-۶- پدیدارشناسی و هره‌نوتیک و ت آن بر شهرسازی
- ۱۴۴..... ۸-۶- مشارکت شهروندان در شهرسازی
- ۱۴۸..... خودآزمایی فصل ششم
- ۱۴۹..... پاسخ خودآزمایی فصل ششم

■ فصل ۷: طراحی شهری

- ۱۵۲..... ۱-۷- طراحی شهری
- ۱۵۷..... ۲-۷- توسعه پایدار و تعالیم اسلامی
- ۱۵۸..... خودآزمایی فصل هفتم
- ۱۵۹..... پاسخ خودآزمایی فصل هفتم

■ فصل ۸: تجزیه و تحلیل و ارزشیابی از تئوری‌های شهرسازی

- ۱۶۳..... ۱-۸- شهرسازی مدرن و مبانی آن (از منشور آتن)
- ۱۶۴..... ۲-۸- ویژگی‌های عصر فراتجدد (پست مدرن)
- ۱۶۵..... ۳-۸- تحلیلی بر نظریات شهرسازی
- ۱۸۲..... ۴-۸- استدلال و تحلیل برای نتیجه‌گیری از تئوری‌های گذشته
- ۱۸۵..... خودآزمایی فصل هشتم
- ۱۸۷..... پاسخ خودآزمایی فصل هشتم
- ۱۸۹..... منابع

پیشگفتار

بی‌نام تو نامه کی کنم باز

ای نام تو بهترین سرآغاز

با نور خود آشناییم ده

از ظلمت خود رهاییم ده

نظامی گنجوی

اهمیت تحولات سریع در زندگی اجتماعی و به ویژه در ساخت‌های شهری بر کسی پوشیده نیست گسترش حوزه‌های نظریه‌پردازی در علوم مختلف از جمله شهرسازی و معماری و تاثیرگذاری اندیشه‌ورزی هر کدام از علوم بر یکدیگر ما را بر آن می‌دارد تا مستقلاً به مبانی نظری شهرسازی بیندیشیم.

با شروع قرن بیست و یکم تفکیک سخت‌افزار و نرم‌افزار از هم و از طرف دیگر رابطه بین سخت‌افزار و نرم‌افزار با یکدیگر روز به روز بیشتر توجه بیشتر قرار گرفت و این امر از علوم رایانه‌ای به سایر مباحث و علوم توسعه یافته است. مبانی نظری هر علمی اصلی‌ترین نرم‌افزار همان علم است در حوزه علوم شهری نیز علاوه بر سیر تاریخی شهرها، کارشناسی شهری، فرم‌های شهری، عملکردها، زیبایی‌شناسی و ... اهمیت مدلهای کمی و کیفی در تبیین مسائل شهری کمتر گردید. با اهمیت یافتن فلسفه علم و متدولوژی و کاربرد آن در روش تحقیق هر چه بیشتر بر اهمیت مبانی و مدلهای نظری پای فشرده شد و مشخص شد که پژوهش‌های شهری در فقدان مبانی و مدلهای نظری فاقد انسجام و تئوریک، کافی خواهد بود. تلاشهای اندیشمندان ایرانی در تقویت مبانی تئوریک شهرسازی از دهه‌های پیش از دهه ۱۳۷۵ بود ولی اواخر قرن بیستم و در سالهای اول قرن بیست و یکم آثار ارزشمند بیشتری در این زمینه خلق گردید. عنوان نمونه ترجمه کتاب شهرسازی تخیلات و واقعیات در سال ۱۳۷۵ توسط جناب آقای دکتر حبیبی آید. بهر حال بلندی در این زمینه بوده است تلاشگران دیگری نیز قدم به عرصه گذاشته به معرفی نظریات در این زمینه پرداخته‌اند. کتب ارزشمند دیگری در این زمینه ترجمه و تألیف گردیده است.

با استفاده از چنین منابع ارزشمندی و با اضافه نمودن مباحثی از مبانی نظری علوم مرتبط با شهرسازی و اضافه نمودن مباحث دیگر از نظریات بومی به تدوین کتابی خلاصه‌تر در این زمینه با رویکرد تهیه کتاب درسی که علاوه بر محتوا شامل نمونه سؤالات تشریحی و تستی نیز بود مبادرت گردید.

محتوای مطالب کتاب با همکاری آقایان مهندس محمدحسین حسینی و دکتر داریوش ظفری تبدیل به کتاب درسی شد و عنوان کتاب مقدمه‌ای بر مبانی نظری شهرسازی در نظر گرفته شد. این عنوان نشان دهنده عزم به ادامه کار در زمینه نظریه‌های شهرسازی است که امیدواریم در آینده بتوانیم کارهای بیشتری را در این زمینه به محضر دانشجویان و دانش‌دوستان ارائه نماییم.

ضمن تشکر از همه عزیزانی که ما را یاری نموده‌اند و تشکر ویژه از ناشر محترم و دانشگاه پیام‌نور از اساتید، پژوهشگران و دانشجویان عزیز انتظار داریم ما را در اصلاح و ارائه بهتر کار یاری فرمایند.

دکتر رسول درس‌خوان